

Erfarenheter och lärdomar från ett test av metoden medborgarråd i miljö- och klimatomställningen

2024-12-06

Innehåll

1	Sammanfattning	3
2	Syfte	4
3	Bakgrund till testet	4
3.1	Projektet Klimatneutrala Göteborg 2030 2.0	4
3.2	Beskrivning av metoden medborgarråd	5
3.3	Frågor som metoden kan användas till.....	5
4	Genomförandet av medborgarrådet.....	8
4.1	Före medborgarrådet	9
4.2	Under medborgarrådet	11
4.3	Efter medborgarrådet	12
5	Erfarenheter och lärdomar från testet av metoden i Göteborg	13
5.1	Deltagarnas attityder före och efter medborgarrådet	13
5.2	Förankring och planering	14
5.3	Genomförande.....	14
5.4	Representation	15
5.5	Samverkan och samarbete.....	16
6	Analys och rekommendationer för tillämpning av metoden	16
6.1	Medborgarrådet som en del i stadens arbete med delaktighet och inflytande	16
6.2	Fördelning av ansvar mellan kommun och externa aktörer.....	18
6.3	Resursbehov för att utveckla metoden vidare	21
6.4	Rekommendationer för utveckling av medborgarråd	23

1 Sammanfattning

Denna rapport beskriver genomförandet och erfarenheterna av ett test av metoden ”Citizens’ Assembly” kopplat till miljö- och klimatomställningen. Metoden benämns ”medborgarråd” i denna rapport. Rapporten belyser även möjligheterna att fortsatt använda metoden i stadens övergripande arbete med att skapa delaktighet och inflytande för invånarna.

Testet av medborgarrådet i Göteborg har givit viktiga lärdomar om hur delaktighet och inflytande kan stärkas i komplexa samhällsfrågor. Testet ingick i ett projekt som initierades av miljöförvaltningen i samarbete med förvaltningen för demokrati och medborgarservice. Syftet var att testa innovativa metoder som ökar invånarnas delaktighet och inflytande i miljö- och klimatfrågor. Medborgarråd är en så kallad deliberativ metod, det vill säga en metod som bygger på djupgående diskussioner som möjliggör för gemensamt utvecklande av tankar och idéer. Genom användandet av en sådan metod kan staden bidra till mer legitima, inkluderande och hållbara beslut. Detta gör metoden till ett värdefullt verktyg i omställningen till ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle, vilket stöds av forskning och tillämpning av metoden i andra länder. Metoden är också lämplig för andra komplexa samhällsfrågor som till exempel sociala hållbarhetsutmaningar.

Deliberation

”Djupgående diskussion som möjliggör för gemensamt utvecklande av tankar och idéer.”

Testet har gett ett antal erfarenheter inom olika områden. Exempelvis var det svårt att förankra testet eftersom det inte fanns en vana i staden att arbeta med kollektiv intelligens och invånares delaktighet i tidiga skeden. Utmaningar har identifierats kring GDPR, att det kan finnas osäkerhet som ofta leder till överdriven restriktivitet, vilket kan lösas med gemensamma lösningar och tydliga rutiner. Balansen mellan kommunens ansvar och externa aktörers expertis är viktig för att säkerställa kvalitet och neutralitet i rekrytering, facilitering och kunskapshantering.

För fortsatt utveckling av metoden medborgarråd är det viktigt att ta fram åtgärder som främjar struktur och enhetlighet. Det handlar bland annat om att riktlinjer behöver skapas för medborgarrådets form, inte minst för uppföljning, och att dessa knyts till stadens infrastruktur för demokratiarbete.

Tjänstepersoner och beslutsfattare behöver utbildas i metodiken och förberedande forum för att identifiera samhällsutmaningar behöver etableras där frågeställningar för medborgarråd kan diskuteras. I dessa forum behöver invånare, tjänstepersoner och förtroendevalda ingå.

En grundläggande förutsättning för att lyckas med medborgarråd och deltagande demokrati är att kunna bygga tillit och att skapa förutsättningar för tillit. Deltagarna i testet har visat förändrade attityder, med ökad förståelse för miljö- och klimatfrågor och stärkt tillit till Göteborgs Stad.

Genomförandet av medborgarrådet har visat på behovet av bättre förankring av processen inom staden. Rekommendationerna från medborgarråden bör förankras hos nämnder och styrelser med tydliga implementeringsplaner, uppföljningsrutiner och rapporteringsstrukturer för insyn och transparens.

Professionell facilitering har skapat trygghet och samarbetsklimat men tidsramen på tre dagar har bedömts vara för kort för att deltagarna skulle kunna fördjupa sig och finslipa sina rekommendationer. Vidareutveckling av metoden kräver bland annat resurser för arvoden, logistik, tillgänglighetsanpassningar och tydlig kommunikation.

Förvaltningen bedömer att metoden har potential att bidra till att öka takten i miljö- och klimatomställningen och att förbättra den demokratiska delaktigheten i omställningen.

2 Syfte

Syftet med detta dokument är att beskriva erfarenheterna av ett test av metoden medborgarråd som stöd för fortsatt tillämpning av metoden i stadens arbete med miljö- och klimatomställningen.

3 Bakgrund till testet

3.1 Projektet Klimatneutrala Göteborg 2030 2.0

När Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030 togs fram 2021 identifierades ett behov av ökad dialog och samverkan mellan Göteborgs Stad och olika aktörer i samhället för att kunna nå miljö- och klimatmålen. I programmet beskrivs att den direkta rådigheten över att uppnå målen är begränsad och att det därför krävs att staden även arbetar med rådighet genom påverkan. Denna rådighet handlar bland annat om att *”...påverka göteborgare och andra aktörer för minskad miljöpåverkan till exempel genom påverkansarbete för utvecklade styrmedel, skärpt lagstiftning och arbete för att minska göteborgarnas konsumtionsbaserade utsläpp från flygresor, mat och varor”*.

Miljöförvaltningen gick hösten 2021 in i ansökningsperiod två av Viable Cities och Energimyndighetens utlysning om klimatneutrala städer 2030. Då identifierades behovet av att i större utsträckning aktivt involvera invånarna i miljö- och klimatarbetet och ansökan handlade därför om att utveckla former för ett utmaningsdrivet arbetssätt i staden som ökar takten i miljö- och klimatomställningen. Detta ligger i linje med stadens reglemente paragraf 5 och ägardirektivens paragraf 1 och 4¹. Ett av huvudmålen med projektet

¹ Mer om detta finns exempelvis att läsa här: [Ägardirektiv för Business Region Göteborg AB](#) och här: [Reglemente för Göteborgs Stads miljö- och klimatanvänd](#)

Klimatneutrala Göteborg 2030 2.0 var att utveckla relevanta och kritiska former för interaktion med invånarna i en klimatomställningsprocess med två konkreta leveranser:

- En metod som möjliggör interaktion med stadens invånare för att bli delaktig i klimatomställningen.
- Test av en digital demokratiplattform som stödjer metoden, som anpassas och på sikt implementeras med fokus på klimatomställningen.

3.2 Beskrivning av metoden medborgarråd

I Göteborg Stads test av metoden Citizens' Assembly har metoden kallats för "medborgarråd". Direkt översatt betyder Citizens' Assembly "medborgarförsamling".

3.3 Frågor som metoden kan användas till

Metoden medborgarråd är en av flera väl beforskade, deliberativa metoder som kan bidra till att hantera komplexa samhällsfrågor genom att erbjuda en form för olika samhällsaktörer och invånare att utbyta kunskap och olika perspektiv. Deliberativa metoder har visat sig vara effektiva för att hantera svåra samhällsproblem såsom miljö- och klimatomställningen och kan bidra till att skapa mer hållbara och långsiktiga lösningar². En studie från Uppsala universitet analyserar hur medborgarråd kan hantera komplexa problem som klimatförändringarna. Studien visar att genom att inkludera en mångfald av röster och perspektiv kan metoder såsom medborgarråd genom djupgående diskussioner bidra till att skapa mer inkluderande och rättvisa beslut där alla samhällsgrupper känner sig hörda och representerade³.

Forskning i 15 undersökta länder visar att de invånare som är mest positiva till metoden är de som är mindre utbildade och som själva bedömer att de har en låg kunskap om politik⁴.

När ett medborgarråd planeras behöver man vara medveten om att det är ett ansvar och ett åtagande som rör komplexa samhällsutmaningar där inte en ensam förvaltning eller ett ensamt bolag kan hantera den sortens utmaningar. Utmaningarna är tvärsektoriella och har ofta ideologiska dimensioner där det inte är självklart att det kommer att finnas en politisk enighet om hur problemen ska lösas. Här kan metodens fokus på kollektiv intelligens, invånarnas känsla av delaktighet och medborgarrådets rekommendationer vara ett bidrag till att luckra upp lösningar.

² [Medborgarberedning | SKR - Sveriges Kommuner och Regioner.](#)

³ [Kultur för en hållbar framtid? - DiVA.](#)

⁴ [Public support for deliberative citizens' assemblies selected through sortition: Evidence from 15 countries](#)

Figur 1: Illustration ur Göteborgs Stads infrastruktur för lokal demokrati "Medborgarinflytande 2.0". I Göteborg finns stora samhällsutmaningar med en rad önskade samhällseffekter utifrån budget, planer och program. Medborgarinflytande är ingen helhetslösning i detta arbete, men det ger ett avgörande bidrag.

Genomförandet av testet av medborgarrådet bekräftar forskningen om att medborgarråd lämpar sig bäst för frågeställningar som är stora och brännande, som innehåller ett tydligt dilemma, en komplexitet eller där det finns en tydlig skillnad i åsikter, synsätt och värderingar mellan olika människor och befolkningsgrupper. Det är i dessa frågor där det behöver lyssnas in många perspektiv och tillsammans diskutera fram välunderbyggda förslag på lösningar eller vägar framåt. För mer avgränsade frågor som kan upplevas komplicerade och svåra, men inte har samma komplexitet är ofta andra typer av metoder ett bättre val sett till resursåtgång och vilket resultat det kan ge.

OECD:s elva principer för deliberativa metoder

Göteborgs Stad har använt sig av OECD:s elva framtagna principer för deliberativa processer/metoder för att säkerställa kvalitén på arbetet med medborgarrådet. Principerna är framtagna för att säkerställa att processerna är välorganiserade, inkluderande och bidrar till effektiva demokratiska beslut⁵. De följer ingen strikt ordning och dess användning kan varieras beroende på sammanhang eller hur de tillämpas i praktiken. De är dock framtagna utifrån en logisk struktur som säkerställer att alla delar av en deliberativ process täcks in, från förberedelse till genomförande och uppföljning.

Här är en översikt över dessa elva principer:

1. **Syfte:** Syftet med processen måste definieras tydligt. Detta innebär att formulera en klar och neutral fråga kopplad till ett specifikt samhällsproblem. Frågan bör vara formulerad på ett sätt som är lättförståeligt för allmänheten, vilket underlättar deltagarnas engagemang och förståelse för processens mål.

⁵ [Good practice principles for deliberative processes for public decision making | Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions: Catching the Deliberative Wave | OECD iLibrary](#)

2. **Ansvar:** Det ska finnas ett ansvarstagande från den uppdragsgivande organisationen att låta utkomsten ha inflytande på beslut och man ska åta sig att officiellt svara på eller agera på de rekommendationerna inom rimlig tid. Organisationen ska också övervaka genomförandet av de rekommendationer som godkänts och rapportera genom lägesrapporter.
3. **Transparens- och tillgänglighet:** Före medborgarrådet är det viktigt att engagera lokala aktörer och en bredare allmänhet för att informera hur medborgarrådet är planerat att genomföras och hur man kan bli involverad. Man kan också välja att låta invånarna ge input på ämnesområdet som valts ut i förväg för att på så vis ha ett underlag till hands inför val av frågeställning. I detta steg är det rekommenderat att man använder en digital plattform av något slag för att nå ut bredare och öka tillgängligheten. Processen ska annonseras offentligt i förväg och all dokumentation ska göras tillgänglig för allmänheten, hur omhändertagandet av rekommendationerna ser ut och finansieringskällan ska redovisas.
4. **Representation, rekrytering och urval:** Deltagarna ska återspegla befolkningen genom slumpmässigt representativt urval efter demografi och ibland attityder för att spegla mångfalden i samhället. Vid behov kan även viktning av representationen behöva göras. Alla ska ha lika chans att bli valda. Inbjudningarna till de utvalda individerna ska ge dem tydlig information om medborgarrådets syfte och hur processen går till. Sist men inte minst följer man upp med de som svarat ja till medverkan för att bekräfta deras deltagande och engagemang.
5. **Inkludering:** Underrepresenterade grupper ska inkluderas genom särskilda åtgärder, och deltagande ska underlättas genom till exempel ersättning, reseersättning, språk- och teckenspråkstolk, bjuda på mat och fika och hjälp med barn- eller äldreomsorg.
6. **Information och kunskapshöjning:** Deltagarna ska få tillgång till korrekt och relevant information och expertis och de ska ges möjlighet att lyssna till talare som representerar deltagarnas egen målgrupp. De ska också ges möjlighet att höra och ifrågasätta experter och förespråkare, inklusive sådana de själva väljer för att fylla kunskapsglapp. En viktig del i faciliteringen är också att uppmuntra deltagarna till kritiskt tänkande kring den kunskap de får och att de ges möjlighet att sakta ner presentationerna om de inte hänger med och be om förtydliganden för att förstå.
7. **Gruppdiskussion/Deliberation och facilitering:** Deltagarna ska kunna hitta gemensamma lösningar genom aktivt lyssnande, att väga alternativ för och emot varandra i diskussioner i små och stora grupper och med stöd från erfarna samtalsledare. Detta uppnås genom professionell facilitering. Här handlar det om att möjliggöra för grupper att arbeta tillsammans på ett samarbetsvilligt och effektivt sätt, med betoning på meningsfullt deltagande från alla. Målen med facilitering är att hjälpa deltagarna att bättre utnyttja den kunskap och de idéer de kollektivt besitter, snarare än att tillhandahålla kunskap. Facilitatorn ska hålla sig neutral till innehållet,

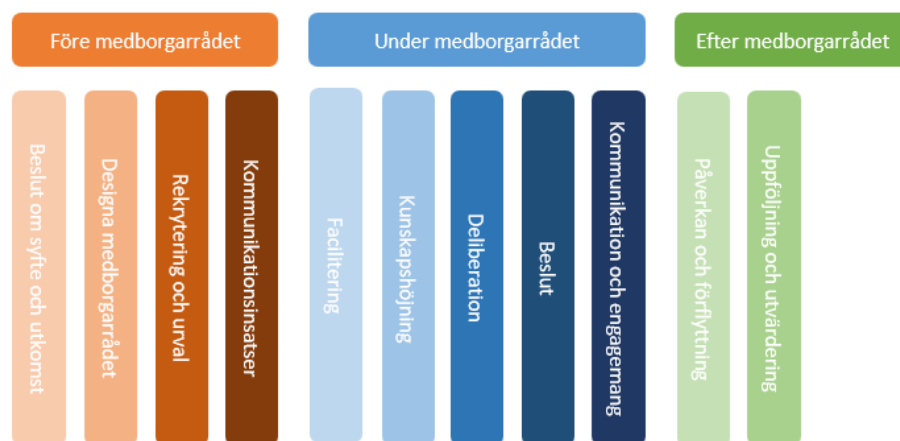
men inte till processen. Den ska också agera som en betrodd tredje part utan att snedvrider debatten till förmån för någon sida eller grupp. Den ska vara medveten om och minska maktskillnader inom gruppen.

8. **Tid:** Deltagarna behöver tillräckligt med tid för att lära sig, överväga och utveckla informerade rekommendationer, ofta under minst fyra heldagar där man ses i verkligheten eller så länge som frågan kräver. Planeras färre träffar ska detta kunna förklaras och motiveras.
9. **Integritet:** Processen ska ledas av en oberoende samordningsgrupp som arbetar på armlängds avstånd och vid behov kan också ett rådgivande eller övervakande översynsråd upprättas.
10. **Sekretess:** Deltagarnas integritet ska skyddas för att undvika oönskad exponering eller påverkan. Identiteten kan offentliggöras efter avslutad process, med deltagarnas samtycke.
11. **Utvärdering:** Processen ska utvärderas anonymt av deltagarna och internt av samordningsteamet. En oberoende utvärdering rekommenderas för större processer. Utfallet och effekterna av rekommendationerna ska också utvärderas.

4 Genomförandet av medborgarrådet

Detta avsnitt beskriver de olika faserna och delmomenten i testet av medborgarrådet. Genomförandet kan delas upp i tre faser; före, under och efter medborgarrådet. Delmomenten bygger till stor del på OECD:s elva principer. Eventuella avsteg från OECD:s principer kommenteras i slutet på varje avsnitt. Här hänvisas också till översynsrådets uttalande om hur principerna har uppfyllts (*se bilaga 4*).

Observera att översynsrådet har utgått ifrån Digidem Labs modell där OECD:s principer delvis har fördjupats och utvidgats.

Figur 2. Bilden visar en uppställning av de faser och delmoment som ett medborgarråd kan bestå av.

4.1 Före medborgarrådet

En av samarbetsparterna i projektet Klimatneutrala Göteborg 2030 2.0 var Digidem Lab, som är ett oberoende demokratilabb som stöttar offentlig sektor i att genomföra medborgardialoger. Digidem Lab ledde utformningen av genomförandeprocessen och rådets träffar i nära samarbete med Göteborgs Stad. Utformningen av genomförandeprocessen handlar om den övergripande strukturen och flödet för medborgarrådet från planering till projektavslut. Utformningen av rådets träffar för ett medborgarråd handlar om processen att strukturera, planera och utforma varje träff under ett medborgarråd för att uppnå ett specifikt syfte eller mål. Den handlar om att tänka igenom deltagarens upplevelse från början till slut och skapa en effektiv ram för interaktion, lärande eller beslutsfattande.

Frågeställningen som valdes ut för medborgarrådet var: Hur kan göteborgarna bli mer delaktiga i stadens miljö- och klimatarbete? Den bottnade i projektuppdraget att utforska nya sätt att involvera göteborgarna i miljö- och klimatarbetet men också demokrati och medborgarservice uppdrag att utveckla metoder för stadens demokratiarbete. Staden ville erbjuda göteborgarna möjligheten att själva definiera hur de kunde bli involverade i miljö- och klimatarbetet. Frågeställningen testades i ett tidigt skede tillsammans med lärare och elever på en kommunal gymnasieskola.

Deltagarna valdes utifrån ett representativt urval som speglar göteborgssamhället. Projektgruppen valde dessutom att rikta extra fokus på invånargrupper som staden annars sällan når och tog hjälp av analysunderlag från andra dialoger staden genomfört. I själva utskicket av inbjudningar gjordes av denna anledning en liten övervikt i målgruppen unga män med låg utbildningsbakgrund. Sammanlagt skickades 7 000 inbjudningar ut varav 2 000 via pappersbrev och 5 000 via sms. Medborgarrådet genomfördes under tre lördagar i april, maj och juni 2024. För att åstadkomma en tillräckligt hög kvalitet när det gäller att spegla göteborgssamhället och ett hanterbart test bedömdes en grupp på 30 deltagare vara lagom. Från början lottades 40 personer fram bland dem som hade anmält intresse eftersom tidigare medborgarråd har visat att det blir avhopp och viss frånvaro.

En bredd av experter från såväl näringsliv som civilsamhällesorganisationer, liksom forskare och statliga eller kommunala tjänstepersoner valdes ut för att genomföra de kunskapshöjande delarna av medborgarrådet. Beslut togs också om att involvera ett översynsråd för att säkerställa kvalitén på processen och oberoendet i valet av experterna.

Information om medborgarrådet publicerades på goteborg.se. I samband med detta skickades också ett pressmeddelande ut. En del av kommunikationsarbetet handlade om att skapa transparens och nyfikenhet kring vilka expert- och kunskapsområden som medborgarrådet skulle jobba med. Detta gjordes genom att publicera det kunskapshäfte som togs fram till deltagarna på goteborg.se.

Avvikelser från OECD:s principer

Ett delmål i projektet Klimatneutrala Göteborg 2030 2.0 var att testa och implementera en digital demokratiplattform med fokus på miljö- och klimatomställningen som skulle möjliggöra interaktion med stadens invånare. Detta gjordes inte av två anledningar: 1) Testet av medborgarrådet drog ut på tiden på grund av svårigheter med att hitta frågeställning och ägarskap för processen. 2) Det pågick ett parallellt arbete på demokrati och medborgarservice med att säkerställa datasäkerheten kring upphandlingen av en demokratiplattform, vilket projektet varken ville eller kunde föregå. Därmed användes ingen digital plattform för informationsspridning till eller interaktion med övriga göteborgssamhället.

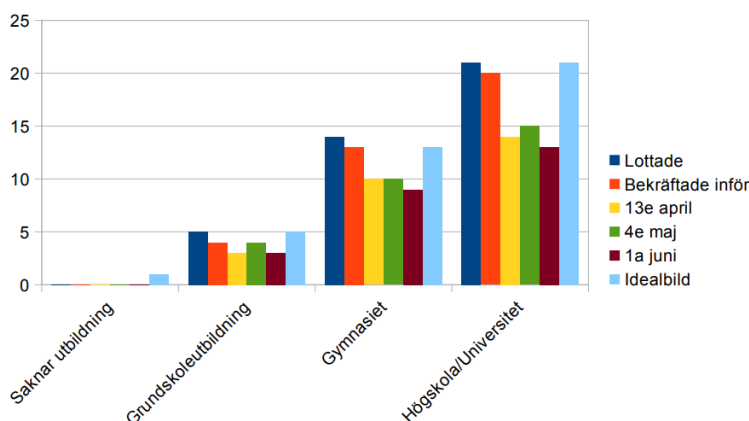
Testet innefattade inte att involvera lokala aktörer eller att ta in tankar och idéer från en bredare allmänhet inför genomförandet.

Ett medborgarråd bör egentligen äga rum under minst fyra dagar eller att tillräckligt med tid avsätts för att hantera frågeställningen. Tre dagar valdes för deltagarträffarna i medborgarrådet eftersom senareläggningen av genomförandet innebar tidsnöd och minskad budget.

Översynsrådet har bedömt att principen om tydlighet och relevans delvis blev uppfylld. Den ursprungliga frågeställningen till medborgarrådet uppfattades som komplicerad och svår att svara på. Det fanns även under rådets arbete en viss otydlighet kring vilket av de två kunskapsområdena deltagande och demokrati samt miljö- och klimatåtgärder som var huvudfokus.

Översynsrådet bedömde att principen om representativitet endast delvis var uppfylld. Det fanns inte tillräckligt stor överrepresentation av grupper med låg utbildningsnivå i det första urvalet (de 40 som lottades av de 180 som hade anmält sig). Testet innefattade inte heller att ställa attitydfrågor exempelvis om politisk tillhörighet.

Utbildningsnivå

Figur 3. Grafiken visar deltagarnas utbildningsnivå under respektive träff.

Översynsrådet bedömde att principen om transparens i representativitet inte är uppfylld då det inte finns något publicerat om detta på exempelvis goteborg.se.

4.2 Under medborgarrådet

Under tre lördagar blev deltagarna insatta i olika miljö- och demokrati frågor och fick genom föredrag, diskussioner och värderingsövningar reflektera och samtala om frågeställningen. Till processen hör att nå konsensus kring vilka rekommendationer man vill gå vidare med och överlämna till uppdragsgivaren. Efter en omröstning överlämnades rekommendationerna till de två presidierna i miljö- och klimatnämnden och nämnden för demokrati och medborgarservice.

I testet användes både externa facilitatörer (samtalsledare) från Digidem Lab och facilitatörer från stadens egna verksamheter. Facilitators roll är att moderera komplexa samtal där allas röster görs hörda så att olika erfarenheter och upplevelser lyfts fram i samtalen. De har också rollen att använda lämpliga metoder och verktyg för att visualisera det som kommer fram i samtalen. Främst valde de att arbeta med whiteboard och post-it men det förekom även att de ritade och tecknade. Syftet med att även ha med interna facilitatörer var att sprida ägarskapet och kunskapen om metoden inom staden.

I de kunskapshöjande delarna användes varierade inlärningsmetoder såsom bikupor och värderingsövningar. Experter bidrog till ett varierat upplägg genom att ha med texter i det så kallade kunskapshäftet⁶, ett häfte som deltagarna fick innan den första träffen, och genom att själva utforma sina presentationer på olika sätt. Alla deltagare uppmuntrades att delta med kritiskt tänkande och att ställa frågor. Under diskussionsmomenten hjälpte facilitatorerna deltagarna att visualisera och sortera argument och resonemang för att underlätta förståelse och analys av deltagarnas olika bidrag.

I beslutsprocessen för rekommendationerna användes ett röstningsförfarande och en skala för att mäta i vilken grad man stöttade respektive rekommendation och dess tillhörande åtgärdsförslag. Här är ett exempel på hur det kunde se ut:

Fig. 4. Bilden visar ett exempel på hur en omröstning av en rekommendation och dess åtgärdsförslag visualiseras.

Under medborgarrådet deltog förtroendevalda från presidierna i miljö- och klimatnämnden och nämnden för demokrati och medborgarservice på första och tredje träffen. Syftet var att de förtroendevalda skulle få uppleva metoden och genomförandet samt att de skulle ta emot rekommendationerna och kunna kommunicera direkt med rådet under den sista träffen.

⁶ [Kunskapshäfte](#)

Vid varje träff fanns observatörer på plats. Det var forskare, kommunanställda och personer från civilsamhället. Deras roll handlade om att bidra till att skapa förtroende, lärande och insyn i processen.

Avvikelser från OECD:s principer

I testet genomfördes inga online-diskussioner. Testet innefattade inte rekommendationen om ett mer proaktivt arbete kring utåtriktad kommunikation under medborgarrådet. Därmed livestreamades inte heller expertpresentationer för utomstående.

En facilitator från Göteborgs Stad hamnade i en situation där hen gick in i rollen av att förklara och försvara som företrädare för staden. Detta skulle kunna uppfattas som att man inte är helt opartisk i sin facilitatorsroll.

Det fanns också observatörer som inte höll sig till överenskommelsen om att inte delta i diskussioner.

För att få till mer reflektioner kring delaktighet skulle det behövts mer kreativa sätt att tänka kring delaktighet än det som presenterades kring delaktighetsmöjligheter från stadens sida. På grund av tidsbegränsningen och frågeställningen som rådet gavs innebar det en begränsad deliberation.

4.3 Efter medborgarrådet

Arbetet efter medborgarrådet har handlat om att låta nyckelpersoner i stadens verksamheter granska rekommendationerna för att se om de ligger i linje med pågående eller planerat arbete. Detta för att skapa ett bättre beslutsunderlag inför eventuella beslut. Rekommendationerna har presenterats och gjorts tillgängliga för de två nämnder som har deltagit i medborgarrådet. Samtliga rekommendationer har också publicerats på Göteborgs Stads webbplats⁷.

En utvärdering har gjorts med deltagare, observatörer och representanter från staden om vilka upplevelser de har haft, kvalitén på deliberationen och eventuella attitydförändringar som har skett.

Kommunikationsinsatser samt erfarenhets- och kunskapsutbyte om medborgarrådet har skett med en rad aktörer både internt och externt under hösten. Ytterligare kommunikationsinsatser till göteborgarna planeras för att sprida information om testet och dess resultat.

I samband med genomförandet av medborgarrådet upprättades en strategisk samordningsgrupp mellan miljöförvaltningen och demokrati och medborgarservice för fortsatt utveckling av delaktighet och inflytande i miljö- och klimatfrågor i staden.

⁷ [Medborgarrådets rekommendationer - Miljö och klimat Göteborg 2030 - Göteborgs Stad](#)

En uppföljning av hur rekommendationerna ligger i linje med pågående eller planerat arbete i staden (se bilaga 2) har gjorts liksom en uppföljning av hur rekommendationerna har påverkat Göteborgs Stads budget för 2025 (se bilaga 3).

En återsamling är planerad för deltagarna där en presentation kommer att göras om hur omhändertagandet av rekommendationerna har gått och vilka effekterna har blivit.

Avvikelser från OECD:s principer

Någon dedikerad uppföljningsgrupp eller kommitté har inte upprättats. Fortsatt kunskapshöjning för medborgarrådets deltagare och det bredare samhället har inte skett efter medborgarrådet.

5 Erfarenheter och lärdomar från testet av metoden i Göteborg

Testet av metoden har gett ett antal erfarenheter och lärdomar som staden kan använda sig av i framtida arbete med hur man skapar delaktighet och inflytande i frågor som rör komplexa samhällsutmaningar. Dessa presenteras här under fyra olika kategorier.

5.1 Deltagarnas attityder före och efter medborgarrådet

Deltagarna i medborgarrådet fick vid starten fylla i en enkät och svara på vilka tankar och attityder de hade i förhållande till frågor om miljö, klimat och demokrati. Efter att medborgarrådet hade genomförts fick de möjlighet att besvara samma frågor igen. Detta gjordes för att se om det hade skett en förändring i kunskap, värderingar och attityder. Frågorna handlade också om själva deltagandet i rådet hade skapat någon form av förflyttning i tillit och förtroende. Genom att tillämpa OECD:s principer som syftar till att öka medborgarnas delaktighet och representation i beslutsfattande processer kan man skapa en mer inkluderande och transparent demokratisk process, vilket i sin tur kan leda till ökad tillit och tilltro bland invånarna. Bland de 16 deltagare (57 procent) som svarade på utvärderingsenkäten både före och efter träffarna syns en attitydförändring i deras svar. Svaren pekade bland annat på att deltagarna efter att ha deltagit i medborgarrådet ansåg att klimat- och miljöfrågorna var viktigare än vad man ansåg före medborgarrådet liksom att man hade fått ett ökat förtroende för Göteborgs Stad och dess politiker.

5.2 Förankring och planering

Testet av medborgarrådet har resulterat i nya förhållnings- och arbetssätt för att hantera komplexa utmaningar som är kopplade till omställningen. Det handlar om att genom denna erfarenhet förstå och själv uppleva vikten av att involvera invånarna i tidiga skeden men också att se vad kollektiv intelligens kan åstadkomma (när olika aktörer och medborgare går samman så skapas andra idéer och resultat än vad enskilda individer åstadkommer). Testet har också bidragit till att skapa förståelse för och trygghet i att involvera invånarna i de komplexa samhällsutmaningar som staden befinner sig i.

Det finns i staden en osäkerhet kring hur man ska förhålla sig till inhämtning av personuppgifter när det gäller interaktioner med medborgare. Osäkerheten resulterar ofta i en onödigt restriktiv hållning till inhämtning av personuppgifter för att undvika att göra fel gentemot enskilda individer och riskera att hamna i en juridisk tvist. Detta restriktiva förhållningssätt kan vara ett hinder för det fortsatta utvecklingsarbetet av olika former av dialoger inklusive medborgarråd. Testet har visat att det går att skapa effektiva och strukturerade sätt att omhänderta GDPR-frågorna utan att organisationen eller enskilda medarbetare agerar onödigt restriktivt i arbetet med inhämtning av personuppgifter. Lärdomen här är att lösningar på områden som dessa bäst tas fram genom att alla involverade parter (projektägare, projektsamarbetspartners och experter på området) tillsammans under ett workshoppass går igenom alla hinder och frågetecken och sedan utvecklar gemensamma lösningar.

Trots att det finns ett stort engagemang i tjänstemannaorganisationen att vilja vara med och utveckla former för delaktighet och inflytande så kan det vara svårt att förena detta med att arbeta i en linjeorienterad struktur där varje verksamhet har fokus på att lösa uppgifter inom sina utpekade uppdrag, mandat och ramar. Exempelvis tog det tid att identifiera i vilken förvaltning som ägarskapet för testet skulle ligga. Det tog också tid att etablera rollen av att agera föregångare hos de två berörda förvaltningarna så att dessa kunde bli aktiva deltagare och mottagare av resultatet. Det behövs mod och nyfikenhet i alla led för att bidra till stadens utvecklingsarbete och det behöver finnas förståelse för vikten av invånarnas delaktighet och inflytande på alla nivåer för att verksamheterna ska våga utforska och testa nya vägar.

Metoden bygger också på att lyssna in och ta vara på frågeställningar som inte alltid härstammar från stadens egen organisation. Då kan det vara utmanande att finna en förvaltning och nämnd som är beredda att ta sig an frågeställningen och adressera den genom medborgarrådsmetoden.

5.3 Genomförande

Formen för medborgarrådet, den inkluderande processdesignen, pedagogiken och faciliteringen underlättade för deltagarna att berätta om sina tankar och idéer. Digidem Labs erfarenheter och noggranna organisering av medborgarrådet tillsammans med OECD:s principer och översynsrådets

granskning av genomförandet skapade en känsla av trygghet, förtroende och legitimitet hos deltagare, arrangörer och facilitatörer.

En erfarenhet är att Göteborgs Stad inte bar utformningen av träffarna i tillräckligt hög grad för att kunna förankra lärprocessen bättre samt identifiera och tillvarata erfarenhet och kunskap om delaktighetsskapande metoder och verktyg som redan finns i staden.

Det har visat sig värdefullt för tjänstepersoner, chefer och förtroendevalda att själva få uppleva medborgarrådet för att kunna relatera till och förstå metoden och se nya möjligheter och användningsområden. Tjänstepersoner har uttryckt att det har varit meningsskapande att få vara med i arbetet nära invånarna och på så vis konkret bidra till miljö- och klimatomställningen och demokratiarbetet i staden. Lärdomen här är att se över i vilka skeenden av processen som man kan möjliggöra för fler och olika roller att medverka så att fler blir del av meningsskapandet.

Ett tre dagar långt medborgarråd är för kort tid även för en frågeställning som detta test hanterade som inte är särskilt komplex. Den kortare tiden påverkade kvaliteten negativt i åtminstone ett avseende; det blev för lite tid både för kunskapshöjning och djupare samtal, vilket bland annat gjorde att deltagarna inte hade tillräckligt med tid för att bearbeta, ifrågasätta och finslipa sina rekommendationer fullt ut. Sannolikt hade det också kommit fram andra rekommendationer om deltagarna hade fått mer tid att sätta sig in i stadens befintliga miljö- och demokratiarbete.

Under förberedelsema av medborgarrådet blev det tydligt att huvudfrågeställningens karaktär gjorde att man kunde förvänta sig önskemål från deltagarna om att också få lägga rekommendationer om rena miljö- och klimatåtgärder. Att tänka kring delaktighet i termer av konkreta förslag är något som ligger närmare tillhands för invånarna, då det är i den typen av lösningar som staden normalt bjuder in till dialog när det gäller miljö- och klimatfrågor. Ett mottagande av två olika kategorier av rekommendationer godkändes av de förtroendevalda och ledde till att rådets arbetstid kunde användas mer effektivt.

Det hade varit värdefullt ur flera aspekter att ha prövat en digital plattform för interaktion med fler invånare och andra aktörer inför och under medborgarrådets genomförande.

På så sätt hade mer input till rådets arbete kunnat skapas och en större kännedom om medborgarrådet hade kunnat etableras hos allmänheten men också hos ansvariga politiker och chefer i staden.

5.4 Representation

Det saknades en tillräckligt stor överrepresentation i det tidiga urvalet av grupper vars perspektiv, synpunkter och attityder sällan syns i samhället eller i stadens ordinarie dialogforum. En sådan överrepresentation hade kunnat möjliggöra ett större deltagande från dessa grupper. Det saknades även representation i medborgarrådet för de som inte har någon utbildning.

Ett misstag som gjordes var att inte anpassa utformningen av träffarna så att personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar kunde delta utifrån deras specifika behov.

5.5 Samverkan och samarbete

Testet skapade en arena för dialog, samverkan, lyssnande och konstruktiva förslag i omställningen. Genomförandet av medborgarrådet bekräftade att många aktörer har behov av samverkan och arenor för omställningen, både mellan staden och invånarna men också mellan förtroendevalda och tjänstemannaorganisationen.

Testet visade att det finns behov av metoder och processer där ”svåra samtal” faciliteras så att dessa samtal leds framåt och blir konstruktiva. Det som skedde tack vare den professionella faciliteringen var att fokus flyttades från motsättningar till samtal, lyssnande och förståelse. Åsikterna var olika men processdesignen, faciliteringen och det samtalsklimat som skapades gjorde att samtalen blev inriktade på samarbete.

6 Analys och rekommendationer för tillämpning av metoden

I detta kapitel görs en analys av lärdomarna och erfarenheterna och här ges förslag på vad som är viktigt att förhålla sig till och tänka på vid genomförande av fler medborgarråd.

6.1 Medborgarrådet som en del i stadens arbete med delaktighet och inflytande

Samtliga nämnder och bolag i Göteborgs Stad har sedan den nya stadenövergripande nämndorganisationen genomfördes 2020/2021 gemensamma skrivningar i sina reglementen och ägardirektiv när det gäller deras arbete med invånarnas delaktighet och inflytande. Detta återges i nämndernas reglementen paragraf 5 och i bolagens ägardirektiv paragraf 1 och 4.

I det fortsatta arbetet med miljö- och klimatfrågor behöver arbetet med att involvera invånarna systematiseras. Detta görs bäst genom att förhålla sig till det av demokrati och medborgarservice framtagna arbetssättet Medborgarinflytande 2.0.

Tillit påverkar möjligheten till medborgardialog

En grundläggande förutsättning för att lyckas med deltagande demokrati är att kunna skapa förutsättningar för tillit. För att delta i det demokratiska samtalet krävs tilltro till att dialogen leder till positiva resultat och att man blir lyssnad på. Tillit byggs genom öppenhet och mottaglighet från beslutsfattare. Tillit är avgörande för personer med lite makt och resurser eftersom de är mer beroende av offentliga beslut och ofta saknar trygghet i systemet. Detta ställer höga krav på dialogens utformning för att skapa förtroende och inkludering.

Frågeställningen vägleder vid val av metod

Även om medborgarråd som metod har potential att kunna användas för det framtida miljö- och klimatarbetet, såväl som i andra frågor inom Göteborgs Stad, så är det viktigt att det systematiska arbetet med invånarna kring dessa frågor utgår ifrån frågan som ska lösas snarare än en specifik metod. Genom att utgå ifrån frågan som invånarna ska involveras i kan rätt metod väljas och goda förutsättningar skapas för deras delaktighet.

I Göteborgs Stad definieras medborgarråd som en form av ”medborgardialog”⁸. Medborgardialog kallas de dialoger som är beslutade av politiken i syfte att utbyta tankar och idéer kring samhällsfrågor. Medborgardialog anordnas i frågor där invånarna kan ges inflytande och där invånarna har behov och intresse av inflytande. Medborgardialog är också en del av den politiska styningen och det kan både röra beslut i nämnder/bolagsstyrelser eller i kommunfullmäktige. Detta betyder att framtida medborgarråd i grunden behöver vara en beställning från förtroendevalda. Beställningen och valet av frågeställning för kommande medborgarråd bör dock inte enbart utgå utifrån de utmaningar som staden har identifierat utan också från andra aktörers insikter. En form för detta skulle kunna vara att framtagandet av frågeställningen eller åtminstone identifieringen av det utmaningsområde som medborgarrådet ska arbeta med sker i dialog mellan förtroendevalda, tjänstepersoner och civilsamhällets organisationer samtidigt. Erfarenheter från andra länder visar att det är värdefullt att även inkludera medlemmar från tidigare medborgarråd eftersom de ofta har god kontakt med lokalsamhället och kan bidra med medborgarrådets kontinuitet och erfarenhetsöverföring till nya rådsmedlemmar.

Att involvera olika nämnder, styrelser och aktörer i valet av frågeställning skapar förutsättningar för att de rekommendationer som rådet tar fram kan bli implementerade, helt eller delvis, eftersom det då finns en eller flera tydliga mottagare av rekommendationerna.

⁸ [Göteborgs Stads principer för medborgardialog](#)

6.2 Fördelning av ansvar mellan kommun och externa aktörer

OECD:s elva principer betonar vikten av tydliga roller och ansvar för olika aktörer inom processen. Genom att kombinera kommunens styrning och ansvar med externa aktörers expertis och resurser kan ett medborgarråd genomföras på ett effektivt och inkluderande sätt. Nedan beskrivs förslag på fördelning av ansvarsområden. Det är viktigt att här poängtera att även dessa förslag behöver utredas ytterligare och mer på djupet.

Områden som kommunen måste ta ansvar för

I ett medborgarråd har kommunen ett viktigt ansvar för att säkerställa att processen är välstrukturerad, rättvis och transparent. Det handlar om att kommunen som en neutral och legitim aktör skapar ramar och stöd för att medborgarrådet ska kunna fungera effektivt.

Här är områden som kommunen måste ta ansvar för:

Ansvar och styrning

Kommunen har ett övergripande ansvar för att leda och styra medborgarrådet genom att fastställa tydliga mål och riktlinjer. Det innebär att kommunen beslutar om vilka frågor som ska diskuteras och vilka resultat som förväntas, vilket ger processen en tydlig inriktning och markerar att medborgarrådets roll är förankrad.

Neutralitet och rättssäkerhet

Kommunen måste säkerställa att medborgarrådet fungerar oberoende av politiska eller ekonomiska intressen. Detta inkluderar att skapa en miljö där deltagarna kan arbeta utan påtryckningar. Kommunen måste se till att hela processen är förenlig med gällande lagar och förordningar.

Finansiering och resurser

Eftersom ett medborgarråd är en del av en kommuns demokratiska styrning eller fungerar som en metod för medborgardialog har kommunen ett ansvar att avsätta resurser för att processen ska kunna genomföras. Detta säkerställer att alla invånare oavsett bakgrund eller ekonomiska förutsättningar kan delta. Kommunal finansiering minskar risken för att externa finansiärer påverkar processen, vilket skulle kunna kompromettera medborgarrådets neutralitet och trovärdighet. Genom att betala ersättning till deltagare och täcka deras kostnader för deltagande, exempelvis för resor och förlorad arbetsinkomst, säkerställer kommunen att personer med olika socioekonomisk bakgrund kan delta vilket gör processen mer rättvis.

Kommunikation och transparens

Kommunens roll omfattar även att kommunicera med allmänheten. Genom att informera om syftet med medborgarrådet och hur resultaten kommer att användas skapas transparens vilket stärker förtroendet för processen. När

medborgarrådet avslutas ska kommunen rapportera resultaten och beskriva hur dessa kommer att integreras i framtida beslutsfattande.

Processledning och facilitering

Kommunen ska säkerställa att oberoende facilitatörer knyts till genomförandet och att dessa kan leda de deliberativa delarna i processen. Kommunen ska processleda medborgarrådets logistik såsom att organisera möten, skicka kallelser och dokumentera resultat.

Informationsstöd och kompetenshöjning

Kommunen måste säkerställa att deltagarna har tillgång till relevant och opartisk information om de frågor som diskuteras. Detta kan ske via experter, forskare eller egna tjänstepersoner. Kommunen bör även ansvara för att deltagarna får den kompetenshöjning som de behöver för att förstå frågorna och kunna delta fullt ut i diskussionerna.

Uppföljning och implementering

Efter medborgarrådet ansvarar kommunen för att omhänderta de rekommendationer som framkommit. Kommunen måste ta det slutliga ansvaret för att fatta beslut baserat på medborgarrådets rekommendationer. Rådet kan vara rådgivande men ansvaret för att genomföra beslut ligger alltid hos kommunen. Dessutom är det viktigt att utvärdera både processen och resultaten för att dra lärdomar och förbättra framtida medborgarråd.

Områden som kan hanteras av kommunen och externa aktörer tillsammans

Rekrytering och urval

En extern aktör, exempelvis en forskningsinstitution eller en oberoende konsult, kan uppfattas som mer neutral än kommunen. Detta minskar risken för att medborgarna ifrågasätter urvalet, särskilt då det finns starka politiska motsättningar eller låg tillit till den lokala förvaltningen. Externa aktörer kan ha bättre resurser och metodologisk kunskap för att organisera slumpmässiga och inkluderande urvalsprocesser. Detta gäller särskilt om processen kräver avancerade statistiska eller demografiska metoder för att säkerställa representativitet. Här handlar det om att hitta en balans mellan legitimitet, transparens och effektivitet. En kombination av kommunalt ansvar och extern expertis kan vara den bästa lösningen och kan se ut så här:

1. Kommunen kan sätta ramarna och principerna för urvalsprocessen.
2. En extern aktör kan genomföra själva urvalsprocessen eller den tekniska delen av urvalet för att säkerställa neutralitet och undvika intressekonflikter.
3. Kommunen bör kommunicera processen tydligt för att upprätthålla förtroendet bland medborgarna.

Design av deltagarträffar

Designen av deltagarnas träffar är en kritisk del av processen och bör hanteras av en kombination av interna och externa aktörer för att säkerställa både kvalitet och neutralitet. Genom att kombinera kommunens styrning och ansvar med externa aktörers expertis och neutralitet kan deltagarträffarna för ett medborgarråd genomföras på ett effektivt sätt men kanske men framför allt uppfattas mer neutrala och oberoende. Så här skulle arbetet kunna fördelas:

Kommunens ansvar:

1. **Definiera målen:** Kommunen formulerar de övergripande syftena och målen med sessionerna.
2. **Tillhandahålla lokal kontext:** Kommunen bidrar med data, bakgrundsinformation och insikter om lokala behov och prioriteringar.
3. **Förankra sessionsdesignen lokalt:** Kommunen säkerställer att designen är praktiskt genomförbar och förankrad i den lokala demokratin.

Externa aktörers ansvar:

1. **Metodutveckling:** Externa aktörer designar den konkreta metodiken för dialogen, såsom gruppindelningar, övningar och beslutsprocesser.
2. **Facilitering och verktyg:** De bidrar med expertis kring inkluderande dialogverktyg och tekniska lösningar, särskilt om digitala eller hybridformat används.
3. **Kvalitetssäkring:** De säkerställer att processen är neutral, rättvis och uppfyller internationella standarder för deliberativa metoder.

Gemensamt ansvar:

1. **Testa och justera designen:** Kommunen och externa aktörer kan gemensamt genomföra pilotprojekt eller simulationssessioner för att identifiera förbättringar innan de implementerar den slutliga designen.
2. **Kommunikation med deltagarna:** Båda parter kan samarbeta för att skapa tydlig information om hur sessionerna kommer att genomföras och vad deltagarna kan förvänta sig.

Kunskapshöjning och information till rådsmedlemmarna

Det kan vara bra att kombinera kommunens lokala förankring och legitimitet med den expertis och neutralitet som externa aktörer kan erbjuda för att tillsammans hantera kunskapshöjning och information till medborgarrådets medlemmar.

Här är ett exempel på hur en sådan fördelning kan se ut:

Delområde	Kommunen	Externa aktörer
Sätta ramar för kunskap	Definierar lokala behov och prioriteringar	Tillför generella perspektiv och global kunskap
Information om lokala frågor	Tillhandahåller data och historisk bakgrund	Kvalitetssäkrar och granskar neutraliteten
Pedagogiskt material	Skapar lokalt anpassade exempel	Utformar utbildningsmaterial och scenarier
Kompetenshöjning	Arrangerar möten och workshops mellan rådsmedlemmar och tjänstepersoner under arbetet med rekommendationerna	Leder och faciliterar kompetenshöjning
Expertrådgivning	Bjuder in lokala tjänstepersoner	Tillför specialistkompetens och oberoende råd

Koordinering, logistik och administration av deliberationen

Eftersom ett medborgarråd är en omfattande process som tar mycket tid och resurser i anspråk är det bra om kommunen inte åtar sig att lösa allt själv. För att underlätta det praktiska genomförandet är det lämpligt att externa eventplanerare anlitas för att hantera koordinering och logistik, inklusive bokning av lokaler, teknik, transporter och catering. Dessutom är eventplanerare ofta experter på just detta. Något som borgar för kvalitet och oberoende är att låta externa aktörer ta hand om dokumentation där de ansvarar för att noggrant dokumentera diskussionerna och sammanställa rapporter.

Analys och rapportering

Efter medborgarrådet kan det vara bra att samarbeta med externa analytiker som kan bistå med att analysera insamlad data och skapa tydliga, kommunikativa rapporter som presenterar resultaten på ett strukturerat sätt. Detta kan säkerställa att resultaten är mer lättillgängliga och användbara för beslutsfattare om de hanteras av aktörer som är vana vid att visualisera data av olika slag.

6.3 Resursbehov för att utveckla metoden vidare

Testet av metoden har gett värdefulla erfarenheter och kunskaper till Göteborgs Stads organisation som gör att nästa gång staden använder metoden så kommer sannolikt startsträckan att bli kortare. Det krävs en formaliserad arbetsgrupp som kan upprätthålla den organisatoriska kompetensen och hållbarheten i metoden i staden. Många av stadens medarbetare har varit involverade i testet och behöver tid att samla ihop sina erfarenheter från genomförandet och skapa en samlad bedömning om hur en effektiv organisation för att driva medborgarråd kan formas. Genom ett fortsatt och fördjupat samarbete mellan miljöförvaltningen och demokrati och medborgaservice kan ett beslutsunderlag tas fram där hela genomförandeprocessen av metoden analyseras i detalj och där

en inventering ingår om vilka resurser som redan finns i staden. Här nedan förs ett resonemang om behovet av resurser för genomförande av medborgarråd:

Faktiska kostnader

En beräkning av de faktiska kostnaderna för framtida medborgarråd behöver göras gemensamt av demokrati och medborgarservice och miljöförvaltningen. Som nämns i denna rapport har detta första medborgarråd haft kostnader som uppstod när projektet försenades och projektgruppen fick lägga mycket tid på att planera om. Exempel på en faktor som behöver utredas vidare är hur mycket och vilken typ av stöd som skulle behövas av externa parter. Med en effektiv organisation skulle sannolikt den delen kunna minskas. Nedan följer en uppställning av resurser som behövs för genomförandet.

Arvodering

Denna post inkluderar arvoden för externa organisatörer av processdesign, facilitatörer, kunskapsbärare/expert, deltagare, och medlemmar i översynsrådet. Det kan även bli aktuellt att förtroendevalda ska arvoderas för den tid de lägger ner på sitt deltagande.

Logistiska resurser

Kostnader för lokaler, reseersättning, mat och dryck.

Tillgänglighetsanpassningar

Kostnader för barnpassning, tolk, språk och/eller teckentolkning och syntolkning, fysiska tillgänglighetsanpassningar, hörslinga och specialkost eller andra tillgänglighetsanpassningar.

Rekrytering, urval och representation

Hit hör kostnader för extern kommunikationsbyrå som tillhandahåller kontaktuppgifter till invånare för utskick av inbjudningar. En tillräckligt stor överrepresentation i det tidiga urvalet av grupper vars perspektiv, synpunkter och attityder sällan syns och hörs behöver säkerställas och resurssättas. Tid och resurser behöver avsättas för att engagera stadens verksamheter och externa aktörer som har extra god kunskap och erfarenhet av att arbeta med dessa målgrupper.

Kommunikation och engagemang

Kostnader för de kunskapshöjande delarna såsom trycksaker, framtagande av informationsfilmer, workshopmaterial, namnlappar med mera. Här ingår även de delar som rör återkopplingen till deltagarna och handlar främst om tid för förankring genom information internt i staden och hos förtroendevalda. Att säkerställa att det sker ett omhändertagande av medborgarrådets resultat internt i staden behöver också räknas in liksom digitala verktyg för att underlätta diskussioner, kunskapsspridning och dokumentation.

Personal

Detta är den största kostnadsposten och resursen som krävs för att genomföra metoden. Posten innefattar planering och förberedelse för att organisera hela processen, inklusive rekrytering av deltagare och experter och för genomförandefasen. Här är det viktigt att tänka på att personal kan komma behöva arbeta utanför ordinarie arbetstid. Även kostnader för andra organisatoriska kompetenser såsom kommunikatör, administratör, inköpare, IT- och teknisktöd, dataanalytiker och dataskyddsombud ingår.

6.4 Rekommendationer för utveckling av medborgarråd

För att tillämpningen av metoden medborgarråd i Göteborgs Stad ska bli långsiktigt framgångsrik behöver den samordnas med det befintliga systematiska demokratiarbetet i staden. Nedan följer rekommendationer som är sorterade under arbetsområden. Dessa kommer framöver att behöva tas om hand och fördelas mellan förvaltningar och bolag.

Organisera, strukturera och upprätthåll metoden

- Skapa kontinuitet genom att se till att ansvaret för att upprätthålla medborgarrådsmetoden vilar på varje organisations ansvar och på flera funktioner och personer inom dessa.
- Skapa detaljerade manualer och riktlinjer för medborgarrådets struktur, baserat på tidigare erfarenheter, för att främja enhetlighet och effektivitet.
- Möjliggör för externa aktörer att bidra till och delta i rekrytering, urval, facilitering, moderering, koordinering, logistik, administration, analys och rapportering.
- Stadens organisation behöver hitta former för att både fortsatt kunna förvalta och förbättra verksamheter utifrån sina grunduppdrag samtidigt som lärdomar och erfarenheter från innovations- och utvecklingsarbete tas om hand och integreras i organisationen.
- För att effektivisera arbetet behöver fler aktörer, högre chefer och förtroendevalda aktivt arbeta för att underlätta processen och stödja samordningen med utgångspunkt från uppdraget att skapa ökad delaktighet och inflytande.
- Säkerställ att Göteborgs Stad äger utformningen av genomförandeprocessen och rådets träffar. På så sätt kan läroprocessen integreras bättre i staden och befintlig erfarenhet och kunskap om delaktighetsskapande metoder och verktyg kan identifieras och tillvaratas.

Kompetensutveckla och uppmuntra

- Genomför interna utbildningar och workshops för tjänstepersoner och beslutsfattare för att öka förståelsen för metodiken.
- Uppmuntra nyckelpersoner att delta som observatörer i medborgarråden för att få direkt inblick i processen.
- Ta fram och distribuera utbildningsmaterial för att höja deltagarnas kunskap och engagemang i medborgarråden.
- Anordna offentliga seminarier och workshops för att sprida kunskap om komplexa samhällsutmaningar som kan bli föremål för medborgarråd.
- Investera i utbildning av facilitatörer för att säkerställa att de är väl förberedda för att hantera komplexa diskussioner. Alternativt att använda sig av externa facilitatörer som upphandlas och arvoderas av kommunen.

Samla erfarenhet, arbeta tvärsektoriellt och bygg nätverk

- Genomför fler medborgarråd för att utveckla kompetens och samla erfarenhet inom Göteborgs Stad.
- Koppla erfarenheterna från medborgarrådet till befintliga nätverk i staden exempelvis Delaktighetsnätverket. Sprid lärande om medborgarrådet utifrån det gemensamma uppdraget om delaktighet och inflytande för invånarna.
- Koppla metoden till infrastrukturen för lokal demokrati som ligger under demokrati och medborgarservice. Använd metoden som exempel i demokrati och medborgarservice arbete med medborgarinflytande 2.0.
- Samarbeta med andra kommuner och organisationer för att dela och lära av deras bästa praxis.

Stärk samarbetet inom organisationen

- Etablera samarbetsplattformar eller tvärsektoriella arbetsgrupper för att hantera komplexa samhällsutmaningar som kan bli föremål för medborgarråd. Eller knyt an till befintliga grupper som samarbetar över förvaltningsgränser.
- Synliggör arbetsområden inom miljö- och klimatomställningen som flera förvaltningar och bolag ska arbeta mot.
- Organisera för ett samarbete mellan olika förvaltningar och bolag som handlar om att bygga förståelse för vad ett medborgarråd är, varför det behövs och hur det genomförs.

Etablera förberedande forum

- Etablera förberedande dialogforum för medborgarråd där invånare, tjänstepersoner och beslutsfattare kan mötas för att diskutera brännande samhällsutmaningar som kan bli föremål för medborgarråden.
- Utforska nya former för dialog och ömsesidigt skickliggörande mellan tjänstepersoner och förtroendevalda.
- Använd erfarna oberoende facilitatörer för att leda och strukturera dialogsamtalen i dessa forum.

Skapa förutsättningar för inkludering och att bygga tillit

- Säkerställ att urvalet av deltagare speglar göteborgssamhället och att grupper som sällan kommer till tals blir representerade.
- Organisera för att kunna inkludera utsatta grupper med låg tillit, exempelvis människor med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Anpassningar behöver åstadkommas som möter de behov som dessa grupper har.

Strukturera omhändertagandet av rekommendationer och förankra

- Förbered och förankra omhändertagandet av medborgarrådets rekommendationer hos berörda nämnder och styrelser.
- Skapa tydliga implementeringsplaner och rutiner för att följa upp rekommendationerna från medborgarråden.
- Etablera rapporteringsstrukturer för att synliggöra resultaten av de rekommenderade åtgärderna och underlätta insyn från nämnder och andra intressenter.

Effektiv GDPR-hantering

- Vidareutveckla rutiner, checklistor och avtalsmallar för GDPR-hantering utifrån tidigare erfarenheter av medborgarråd.
- Involvera dataskyddsombud i planeringen av medborgarråden för att säkerställa att GDPR-kraven följs.
- Utveckla utbildningsmaterial och riktlinjer för att alla involverade ska vara medvetna om GDPR och följa reglerna.

Miljöförvaltningen

Telefon: 031-365 00 00

E-post: miljoforvaltningen@miljo.goteborg.se

